

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Jiří Myslín

Římské povídky Alberta Moravii

Alberto Moravia's Roman Tales

Praha 2013

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Alice Flemrová, Ph.D.

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Mgr. Alici Flemrové, Ph.D. za odbornou pomoc při zpracování této bakalářské práce, zejména za cenné rady a čas, který mi věnovala.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 31. července 2013

.....
Jiří Myslín

Abstrakt

Předmětem této bakalářské práce jsou Římské povídky Alberta Moravii. První část se věnuje životu italského spisovatele Alberta Moravii. Dále dochází k představení jeho povídkové tvorby. V následující části najdeme tematickou analýzu sbírky *Racconti romani*. Další kapitola je věnovaná vzniku povídek a vlivům, ze kterých autor čerpal. V páté kapitole je popsána stylistická analýza. Dále pak zasazení povídek do kontextu italského neorealismu.

Klíčová slova

Moravia Alberto, Římské povídky, Italská literatura, Neorealismus

Abstract

The aim of this thesis are Roman tales written by Alberto Moravia. The first part is dedicated to life of this Italian writer. Next there is a short introduction of his tales. In the following chapter we can find theme analysis of *Racconti romani*. The next part is dedicated to the origins of Roman tales and also to the influences that effected Moravia. In the fifth chapter we can find analysis of stilistics of the book. In the last chapter there is an insertion of the tales to the contest of Italian neorealism.

Key words:

Moravia Alberto, Roman Tales, Italian literature, Neorealism

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. ŽIVOT A DÍLO ALBERTA MORAVII.....	8
2.1 BEZSTAROSTNÉ DĚTSTVÍ	8
2.2 NEMOC A STUDIA.....	9
2.3 OSOBNÍ ŽIVOT	10
2.4 TVŮRČÍ OBDOBÍ.....	11
2.5 STRUČNÝ PŘEHLED DĚL ALBERTA MORAVII	15
2.5.1 <i>Romány.....</i>	15
2.5.2 <i>Dramata .....</i>	15
2.5.3 <i>Publicistické knihy a cestovní deníky.....</i>	16
3. POVÍDKOVÁ TVORBA	17
3.1 RANÉ POVÍDKY KONCE DVACÁTÝCH LET	17
3.2 NOVELISTIKA NÁSLEDUJÍCÍCH DESETELETÍ	18
3.3 POVÍDKY VYDANÉ NA SKLONKU AUTOROVA ŽIVOTA A PO JEHO SMRTI.....	20
4. TEMATICKÁ ANALÝZA SBÍREK RACCONTI ROMANI.....	21
4.1 ROLE PROSTŘEDÍ ŘÍMA	21
4.2 DOZVUKY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	22
4.3 SOCIÁLNÍ ŠKÁLA POSTAV	23
4.4 SOCIÁLNÍ VERSUS EXISTENCIÁLNÍ TÉMATA	24
5. VZNIK POVÍDEK A VLIVY, ZE KTERÝCH MORAVIA ČERPAL	25
5.1 DIALEKTY	25
5.2 MORAVIA A BELLI	26
6. STYLICKÁ ANALÝZA SBÍREK.....	29
6.1 CHARAKTERISTIKA JAZYKOVĚ ZVOLENÝCH PROSTŘEDKŮ.....	29
6.2 REJSTRÍKY PROMLUV POSTAV	31
6.3 POPIS POSTAV A PROSTŘEDÍ	33
6.4 VLIV A MÍRA PŘÍTOMNOSTI ROMANESCA	38

7. POVÍDKY A ITALSKÝ NEOREALISMUS	41
7.1 SROVNÁNÍ S JINÝMI AUTORY	42
7.2 SROVNÁNÍ S FILMEM.....	44
8. ZÁVĚR.....	46
9. RESUMÉ.....	47
10. RIASSUNTO	48
11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49

1. Úvod

Alberto Moravia je jednou z nejzajímavějších a nejvýraznějších postav italského neorealismu. Moravia byl prozaikem, dramatikem, esejistou a publicistou. Svoji tvorbou se proslavil po celém světě. Do literatury vstoupil románem *Gli Indifferenti*, který se navzdory době, ve které vznikl, stal velmi oblíbenou knihou. Postupně se Moravia v průběhu let vypracoval na pozici oblíbeného a uznávaného autora. Jeho knihy sklízely mezi lidmi velký ohlas jak v jeho rodné Itálii, tak i v zahraničí, zejména potom ve Spojených státech amerických. Velkou roli v Moraviových dílech sehrála také povídková tvorba. Pro svoji práci jsem si vybral právě povídkovou sbírku *Římské povídky*.

Nejdříve se ve své bakalářské práci budu věnovat Moraviově biografii. Pokusím se zaměřit na momenty, které jej v životě potkaly a později se projeví v jeho díle. V následující kapitole se podrobněji zaměřím na jeho celkovou povídkovou tvorbu. Povídkám se budu věnovat chronologicky tak, jak vznikaly s důrazem na tématické proměny. Dále se budu věnovat tematické analýze sbírky *Racconti romani*, tedy *Římské povídky*. Zajímat mě bude role prostředí Říma hlavně z pohledu, jak město samotné autora v jeho tvorbě ovlivnilo a také sociální škála postav, kterým Moravia ve svých povídkách věnoval prostor. Budu se snažit najít a konfrontovat sociální a existenční témata v některých povídkách a také se zaměřím na celkovou poválečnou atmosféru v Římě s ohledem na to, jak na některé charaktery působila. Následující kapitola bude soustředěna především na vznik samotných povídek a na vlivy, ze kterých Moravia čerpal. Chtěl bych rozebrat důležitost dialektu a taky míru ovlivnění Moravii dílem Gioachina Belliho, které sloužilo Albertovi jako velká inspirace. Následně se budu věnovat stylistické analýze sbírek se zaměřením na charakteristiku jazykově zvolených prostředků nebo na rejstříky promluv postav. Nemalé místo bych chtěl taky věnovat popisům postav a prostředí v povídkách. V neposlední řadě se budu snažit zaměřit se na přítomnost romanesca, římského dialektu. V poslední kapitole bych povídky zasadil do kontextu italského neorealismu. Pokusil bych se sbírku porovnat s díly jiných autorů stejného uměleckého směru jak v literatuře, tak ve filmografii.

Závěrem práce zhodnotím analyzovanou sbírku s důrazem na charakteristické prvky pro Moraviovu tvorbu.

2. Život a dílo Alberta Moravii

První kapitola mé práce je věnovaná životu a dílu Alberta Moravii, italského spisovatele, novináře a literárního kritika. Jedné z nejvýraznějších postav italské literatury 20. století a také význačnému zástupci světového neorealismu.

2.1 Bezstarostné dětství

Alberto Moravia, vlastním jménem Alberto Pincherle, se narodil v Římě do rodiny ze střední vrstvy roku 1907. Jeho otec pocházel z Benátek a živil se jako architekt, stavitel a malíř. Na svůj původ byl otec velmi hrdý a mluvil výhradně benátským dialektem. Alberto prožíval mládí společně se dvěma sestrami. Své příjmení Moravia později přijal po své babičce z otcovy strany. Rodina matky pocházela z oblasti Marky, konkrétně z města Ankona. I přesto, že rodiče byli každý jiného vyznání, panoval v rodině náboženský klid. Děti byly po matce katolíci. V ostatních názorech už ovšem takové shody nepanovaly. Každý z rodičů měl svůj vlastní názor na život. Otec, který se držel svých zvyků, se stranil společnosti, zatímco matka ji naopak neustále vyhledávala. Ráda si užívala zábavy ve společnosti mnoha přátel. Pohled na život a náboženské přesvědčení nebyly jedinou rozdílností mezi rodinami Pincherlů a De Marsanichů. Také politické zaměření bylo rozdílné. Zatímco matčin bratr byl členem fašistické strany, Albertovi bratřenci z otcovy strany byli za své antifašistické názory zavražděni.

Roku 1929 založil Carlo Roselli, Albertův bratranec, antifašistické hnutí *Giustizia e libertà*. Ve stejném roce vychází Moraviův první román *Gli indifferenti (Lhostejní)*. Později, roku 1937, byli bratři Nello a Carlo Rosseliové zavražděni ve Francii. Během svého dlouhého života zažil Moravia mnoho historicky důležitých momentů jak pro Itálii samotnou, tak pro celý svět.¹

---

¹ TESSARI, Roberto. *Alberto Moravia: introduzione e guida allo studio dell'opera moraviana: storia e antologia della critica*. Firenze: Le Monnier, 1975.

2.2 Nemoc a studia

V roce 1914 po vypuknutí první světové války se narodil Albertův bratr Gastone. Sám Alberto Moravia skutečně neměl během svého života na různých ustláno. Největší potíže mu činil jeho zdravotní stav.

Po italském vyhlášení války Německu onemocněl Moravia kostní tuberkulózou. Nemocí, která provázela Alberta po dlouhé roky jeho dospívání. Nemocí, která od základů změnila jeho bezstarostné dětství i fungování celé rodiny. Sám Moravia se k ní vyjádřil takto:

"Fino a nove anni ho avuto un'infanzia abbastanza normale. Passavo il tempo con le mie sorelle, Adriana ed Elena; mio fratello Gastone nacque più tardi, quando avevo sette anni. Vivevo in casa, come un bambino qualsiasi. A nove anni ebbi il primo segno della malattia, la tubercolosi ossea, ed è stato l'inizio di una grande infelicità anche familiare. Le mie sorelle non poterono distaccarsi da me. Cominciarono a vivere per proprio conto: io restavo a casa. E poi ero infelice perché fisicamente soffrivo moltissimo. Stavo sempre solo e a letto, in uno stato di continuo dolore."²

„Do svých devíti let jsem měl docela normální dětství. Většinu času jsem trávil se svými sestrami, Adrianou a Elenou; můj bratr Gaston se narodil později, když mi bylo sedm. Žil jsem v normálním domě, jako normální dítě. V devíti letech jsem na sobě zpozoroval první známky tuberkulózy a to byl začátek velkého neštěstí, které se dotklo mě a celé mé rodiny. Mé sestry se se mnou již nemohly stýkat, začaly žít svůj vlastní život a já zůstával sám doma. Navíc jsem trpěl velkými bolestmi. Musel jsem ležet stále v posteli v nekončícím utrpení.“

Od této chvíle se jeho dětství kompletně změnilo. Nemohl dále trávit volný čas s kamarády či chodit do školy. Díky tomu, že byl často připoután k lůžku, zařídili mu rodiče domácí vyučování. Jediným rozptýlením tohoto jednotvárného života se Albertovi stala literatura. Jeho oblíbenými autory byli například Dostojevský³ nebo Rimbaud⁴.

---

2 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 30.

3 Fjodor Michajlovič Dostojevskij (11. listopadu 1821- 9. února 1881) byl ruský spisovatel a filozof, jeden z největších světových spisovatelů, vrcholný představitel ruského realismu.

4 Jean Arthur Nicolas Rimbaud (20. října 1854- 10. listopadu 1891) byl francouzský básník, jeden z nejvýznamnějších tzv. prokletých básníků.

*"Il romanziere che preferivo era Dostoevskij, senza confronti. Il poeta, Rimbaud. Attraverso di loro intuii, è una cosa difficile a dirsi, ma è così, che, come la mia giovinezza aveva subito un arresto in un punto che mi era chiarissimo, anche l'Europa andava a infrangersi contro qualcosa di tremendo."*⁵

„Můj oblíbený romanopisec byl bezpochyby Dostojevskij. Básník pak Rimbaud. V jejich díle lze cítit skutečnost, kterou je těžké si přiznat, ale stejně jako se mé dětství nevyhnutelně chýlilo ke konci, i celá Evropa se blížila ke střetu s něčím strašlivým."

Od roku 1920 začal chodit na gymnázium. Ve stejném roce debutoval jako lyrik *Osmnácti básněmi (18 poesie)*. Bohužel jeho docházka do školy nebyla díky nemoci pravidelná. Po tom, co se v roce 1922 nemoc znovu silně ozvala, musel svá studia přerušit úplně.

Právě strasti způsobené nemocí v Albertovi během jeho života zanechaly hluboké stopy. Na jejich konto můžeme přičíst prvky samoty, pocitu nenormálnosti a odloučení od společnosti, které se projeví i v jeho tvorbě.

Ve svých 17 letech, roku 1924, pobýval v sanatoriu v Codiville. Ihned po návratu se pustil do psaní jednoho ze svých nejznámějších děl *Gli indifferenti (Lhostejní)*. Román mu sloužil k vyjádření vlastního znechucení nad měšťáckým světem a také jako kritika tehdejší rozkládající se společnosti. Právě v této knize jsou zřetelné odkazy Dostojevského, kterého Moravia tak rád četl. Zvláštností je, že Moravia musel ze začátku publikovat na své vlastní náklady.

2.3 Osobní život

Zkusme se zaměřit také na autorův osobní život. Především potom na tři ženy, které Alberta významněji provázely životem. Jeho první manželkou byla italská spisovatelka Elsa Morante. Na otázku, jak Elsu poznal, odpověděl následně:

---

⁵ SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 33.

*"Attraverso Giuseppe Capogrossi. Lei era allora cattolica praticante e aveva per confessore padre Tacchi- Venturi. Tacchi- Venturi pare fosse lo zio di Capogrossi. La conobbi che era il novembre del '36, poi sono partito per la Cina, e al mio ritorno, nel '37, incominciò il mio rapporto con lei."*⁶

„Přes Guiseppe Capogrossiho. Byla tehdy aktivní katoličkou a jejím zpovědníkem byl otec Tacchi-Venturi. A Tacchi-Venturi byl strýc Capogrossiho. Poznal jsem jí v listopadu roku 1936. Poté jsem odjel do Číny a když jsem se vrátil, to bylo v roce 1937, započal náš vztah."

Žili spolu mezi lety 1936 až 1962 přičemž se v roce 1941 vzali. Po jedné cestě do Indie, kterou podnikli společně se spisovatelem Pierem Paolem Pasolinim, došlo mezi manželským párem k rozvodu. V této době začal Moravia žít s mladou spisovatelkou Daciou Moraini, se kterou zůstal až do roku 1978. V roce 1986 se ve svých sedmdesáti devíti letech Moravia opět oženil. Tentokrát se jeho manželkou stala Španělka Carmen Llera.

2.4 Tvůrčí období

Moravia díky své protifašistické aktivitě dosáhl toho, že se jeho knihy dostaly na seznam zakázaného zboží. Knihy byly cenzurovány tehdejší Mussoliniho fašistickou vládou a ve spolupráci s Vatikánem zařazeny na *Seznam zakázaných knih (Index librorum prohibitorum)*⁷). To vše se dělo i přesto, že měl Alberto velkou podporu ve svém strýci Augustovi De Marsanichovi, který byl vlivným spolupracovníkem Národní fašistické strany a zároveň se také pasoval do role Alberta patrona. Moravia velmi ostře kritizoval přetechnizovaný kapitalistický svět. Ve svém myšlení byl silně ovlivněn filosofy Marxem⁸ a Freudem⁹.

---

6 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 47.

7 Index librorum prohibitorum je seznam publikací, jež katolická církev cenzuruje z důvodu, že by mohly být nebezpečné pro víru jejich členů.

8 Karl Heinrich Marx (5.května 1818- 14. března 1883) byl německý filozof, politický publicista, teoretik dělnického hnutí, socialismu a komunismu.

9 Sigmund Freud (6.května 1856- 23. září 1939) byl lékař- neurolog, psycholog a zakladatel psychoanalýzy.

Ve třicátých letech pracuje Moravia jako zahraniční korespondent pro deníky jako *La Stampa* a *La Gazzetta del Popolo*. Procestoval Spojené státy americké, Polsko, Čínu, Mexiko a jiné země. Právě zážitky z těchto cest později přetransformoval do svých dalších knih.

Po publikování knihy *Le ambizioni sbagliate (Marné ctizádosti)* v roce 1935 s ním deník *La Gazzetta del Popolo* rozhodl ukončit spolupráci. Zároveň také na základě varování opouští Řím.

"Una mattina, dopo l'8 settembre, ero in piazza di Spagna, incontrai un tale che si chiamava Pohr, un ungherese che presiedeva L'Associazione della Stampa Estera. Mi disse: "Guardi che lei è nelle liste delle persone da arrestare."¹⁰

„Bylo to jednoho rána po 18. září, kdy jsem na piazza di Spagna potkal osobu jménem Pohr - maďara, který předsedal Asociaci zahraničního tisku. Řekl mi: "Poslyš, víš, že jsi na seznamu lidí k zatčení?"

Vykreslit a lépe pochopit atmosféru v tehdejší Itálii nám může pomoci i tato citace.

"Dovetti fare allora la comunione per la prima volta, perché, pur essendo battezzato, non mi ero mai né cresimato. in quell'occasione il prete, dopo avermi ascoltato in confessione, mi chiese se facevo parte di qualche organizzazione sovversiva: così disse, "sovversiva". Stavo per domandargli se lui fosse un informatore della polizia. comunque questo era il clima in cui vivevamo. Ho conosciuto la disperazione per ragioni politiche. Gli intellettuali erano derisi e comunque tenuti in disparte. Alcuni si accontentavano della feluca accademica, e questo bastava loro..."¹¹

„Tehdy jsem musel jít poprvé k přijímání. I když jsem byl pokřtěný, nikdy jsem nebyl ani biřmovaný. Poté co mě kněz při zpovědi vyslechl, zeptal se, zda jsem členem nějaké podvratné organizace. Řekl to právě tak, "podvratné". Málem jsem se jej zeptal, zda není policejním informátorem. Asi taková byla atmosféra v době, ve které jsme žili. Zakusil jsem

---

10 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 56.

11 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 55.

mnoho zoufalých momentů z politických důvodů. Intelektuálům se vysmívali a stáli stranou společnosti. Někteří byli spokojeni v akademickém klobouku a to jim stačilo."

O vážnosti situace vypovídá také jedna z odpovědí z jeho autobiografické knihy vzniklé formou rozhovorů s literárním kritikem Enzem Sicilianem.

"Prima di partire, quel giorno o due che restammo in casa, squillava il telefono: "Pronto? Parlo con traditore Moravia? Vieni fuori che ti facciamo la pelle." Così si scatenarono le atrocità della repubblica sociale: così si creò quell'atmosfera di terrorismo sanguinario da vera e propria guerra civile. Uscii con la pistola di mio fratello in tasca, ma non successe niente."¹²

„Před naším odjezdem, ten den či dva, když jsme byli doma, zazvonil telefon: "Haló, mluvím se zrádcem Moraviou? Vylez ven, abychom ti dali co proto!" Tak zvlčili lidé během lidové republiky; byla to atmosféra krvavého teroru, atmosféra skutečné občanské války. Vyšel jsem ven s pistolí mého bratra v kapse, ale nestalo se nic."

V letech 1941 až 1943 pobýval Moravia na Capri, kde napsal komickou parodii na Mussoliniho vládu nazvanou *La mascherata* (*Maškaráda*, 1941). Roku 1943 se pokusil utéci do Neapole, bohužel se mu však nepodařilo překročit hlídané hranice. Z tohoto důvodu se se svojí ženou Elsou uchýlil do horské oblasti Ciociarie blízko Říma, kde setrvali až do osvobození Itálie.

"Il successo arrivò Per Moravia Qualche anno dopo la guerra. Un successo diverso da quello riscosso al tempo di Gli indifferenti. Il successo del dopoguerra significava successo attraverso i mezzi di informazione di massa. in qualche modo diventava un public figure, come sono e sono stati alcuni scrittori d'oltre Atlantico."¹³

„Moraviův úspěch se dostavil pár let po válce. Odlišný úspěch od toho nebezpečného v dobách Lhostejných. Poválečný úspěch znamenal úspěch napříč všemi masovými

---

12 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 58.

13 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 59.

sdělovacími prostředky. Svým způsobem se stal slavnou osobností, tak jako byli a jsou slavní někteří spisovatelé za Atlantikem."

Roku 1944 napsal Moravia krátký román *Agostino*. Konečně mohl ve svých knihách zúročit zkušenosti získané během posledních deseti let. Tyto zkušenosti se odráží právě v románu *Agostino* či *Konformista (Il conformista, 1951)*.

V roce 1947 napsal jedno ze svých nejznámějších děl *La romana (Římanka)*. Tento román se záhy stal nejprodávanejší italskou novelou ve Spojených státech amerických. Je téměř neuvěřitelné, že se prodalo více jak milion kopií.¹⁴

Roku 1955 píše filmové recenze pro deník *L'Espresso*. Jeho nadšení pro film ale nebylo z největších a stále upřednostňoval tvorbu literární. Sám v rozhovoru pro relaci *The Paris review* řekl:

*"The camera is a less complete instrument of expression than the pen, even in the hands of an Eisenstein."*¹⁵

„Kamera je horším vyjadřovacím prostředkem nežli pero. Dokonce i v Einsteinových rukou."

Ve stejnou dobu také začíná přednášet ve Spojených státech. Mezi jeho hlavní romány z let šedesátých se řadí *La noia (Nuda, 1960)* a *L'attenzione (Pozornost)*. První ze jmenovaných děl se zabývá vztahem mezi realitou a uměním, druhé potom psaním novel.

Mezi lety 1958 až 1970 se Moravia dále věnuje cestování a vydává knihy jako *Un mese in URSS (Měsíc v sovětském svazu, 1958)*, *La rivoluzione culturale in Cina (Kulturní revoluce v Číně, 1968)* nebo *A quale tribù appartieni? (Ke kterému kmeni patříš? 1972)*.

V dalších letech vydává román *Io e lui (Já a on, 1971)*, *La vita interiore (Vnitřní život, 1978)*, kniha ve formě rozhovoru mezi smyšleným spisovatelem a novinářem. Od roku 1946 se také věnuje nejprestižnějším italským novinám *Corriere della Sera*.

---

14 TESSARI, Roberto. *Alberto Moravia: introduzione e guida allo studio dell'opera moraviana: storia e antologia della critica*. Firenze: Le Monnier, 1975.

15 EISEHAUER, Robert. *After Romanticism*. New York: Peter Lang Publishing, 2008, s. 134.

Moraviova autobiografie *Vita di Moravia* vyšla roku 1990. Jeho dřívější politická skepse nezabránila tomu, aby se aktivně angažoval v politice. Roku 1984 byl zvolen jako italský zástupce do Evropského parlamentu.

Druhořadý význam mají jeho práce dramatické, třebaže v posledních letech tvoří těžiště autorova zájmu. Díla *Lhostejní* i *Maškaráda* byly svého času zdramatizovány. Osobitý pokus o historické drama *Beatrice Cenci* vznikl v roce 1955.

Pro Albertovu tvorbu je typické spojení příběhu začasté dramatického, anekdoticky vyhoceného, s psychologickou drobnokresbou, spojení plnokrevného realismu s jistým abstraktním, meditujícím moralismem.

Zklamání a zoufalství po první světové válce, období Mussoliniho fašistické diktatury, se kterou Moravia silně nesouhlasil, druhá světová válka, na vlastní kůži prožité okamžiky civilní války... To je jen hrstka momentů, které Alberto během svého života prožil.

Alberto Moravia zemřel 26. září 1990 v Římě, kde také prožil největší část svého života. Jeden z jeho apartmánů byl situovaný v blízkosti náměstí Piazza del Popolo. Město se svými obyvateli a atmosférou sehrálo velmi významnou roli v jeho dílech.

2.5 Stručný přehled děl Alberta Moravii

2.5.1 Romány

Gli indifferenti (*Lhostejní*, 1929), *Le ambizioni sbagliate* (*Marné ctižádosti*, 1935) *La mascherata* (*Maškaráda*, 1941), *Agostino* (*Agostino*, 1944), *La romana* (*Římanka*, 1947), *L'amore coniugale* (*Láska manželská*, 1949), *Il conformista* (*Konformista*, 1951), *Il disprezzo* (*Pohrdání*, 1954), *La ciociaria* (*Horalka*, 1957), *La noia* (*Nuda*, 1960), *L'attenzione* (*Pozornost*, 1965), *Una cosa è una cosa* (*Věc je věc*, 1967), *Il paradiso* (*Ráj*, 1970), *Io e lui* (*Já a on*, 1971), *La vita interiore* (*Vnitřní život*, 1978), *1934* (*Přežít vlastní smrt. 1934*, 1982), *L'uomo che guarda* (*Voyer aneb Muž, který se dívá*, 1985), *Il viaggio a Roma* (*Cesta do Říma*, 1988), *La donna leopardo* (*Leopardí žena*, 1991).

2.5.2 Dramata

Beatrice Cenci (1958), *La vita è gioco* (*Život je hra*, 1969), *Il dio Kurt* (*Bůh Kurt*, 1968).

2.5.3 Publicistické knihy a cestovní deníky

Un mese in URSS (Měsíc v Sovětském svazu, 1958), Un'idea dell'India (Představa Indie, 1962), L'uomo come fine (Člověk jako cíl, 1964), La rivoluzione culturale in Cina (Kulturní revoluce v Číně, 1968) A quale tribù appartieni? (Ke kterému kmeni patříš?, 1972), Lettere dal Sahara (Dopisy ze sahary, 1981), Passeggiate africane (Africké procházky, 1987).

3. Povídková tvorba

Moravia, známý svou kvantitativně značnou tvorbou románů a povídek, je také jeden z mála, kdo se pokusil tak neurčitý literární druh jako povídka teoreticky definovat. K obtížnosti definice přiznává:

*"Una definizione del racconto come genere letterario ben distinto e autonomo, fornito di regole e leggi sue proprie, è forse impossibile, anche perché, più ancora del romanzo, il racconto presenta una grande varietà di caratteri: si va dal <<récit>> di tipo francese o racconto lungo con personaggi e situazioni già quasi da romanzo, fino al poema in prosa, al bozzetto, al documento lirico."*¹⁶

„Je téměř nemožné definovat povídku, literární druh tak odlišný a autonomní, literární druh se svými vlastními pravidly a zákony. To i proto, že narozdíl od románu, povídka obsahuje velké množství variant, od francouzského typu „récit“, nebo dlouhé povídky, která svým vykreslením postav a situací téměř připomíná román, až po báseň v próze, lyrický dokument.“

3.1 Rané povídky konce dvacátých let

Tyto první povídky vydával Moravia po různých denících, aby posléze roku 1935 vyšly ve sbírce *La bella vita*. Zajímavostí je, že úplně první povídka *Cortigiana stanca* (1927) vyšla samostatně ještě dříve než první Moraviův román *Lhostejní*. Mezi další povídky napsané během dvacátých let patří například: *Delitto al circolo del tennis* (1928), *Apparizione* (1929), *Una domanda di matrimonio*, *Inverno di malato*, *Visita crudele*, *Lo snob*, *La bella vita*, *Morte improvvisa a Fine di una relazione*.

Právě tyto první povídky byly dle tehdejších literárních kritiků jakýmsi pokusem o vytvoření „*fratello minore del romanzo*“¹⁷, tedy jakéhosi mladšího a menšího bratra románu.

---

16 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine*. Milano: Bompiani, 1972, s. 161.

17 TESSARI, Roberto. *Alberto Moravia: introduzione e guida allo studio dell'opera moraviana: storia e antologia della critica*. Firenze: Le Monnier, 1975, s. 116.

Konkrétně v povídce *Delitto al circolo del tennis* najdeme mnoho znaků shodných právě s románem *Lhostejní*.

"I borghesi componenti d'un "circolo del tennis" organizzano un gran ballo di gala di gala. Il comitato direttivo, che comprende stimati professionisti e personaggi altolocati, per movimentare la festa invita una donna anziana e brutta, "la principessa", sempre pronta ad illudersi di essere ancora piacente. Per gioco, tra i fumi del vino, in una casa accanto a quella dove fervono le danze, i dirigenti del circolo la corteggiano e ne provocano la vanità. Ella per accondiscendere al loro beffardo interesse, accetta di spogliarsi, poi ha un improvviso pentimento e far per sottrarsi al compiersi del morboso scherzo, Ma uno degli uomini, tra adirato e spaventato per la sua resistenza, la uccide. Il cadavere, viene occultato, i dirigenti del circolo accettano la complicità con l'assassinio. E la festa continua."¹⁸

„Měšťácké sekce tenisových klubů organizují velký galavečer. Aby se večírek oživil, výkonný výbor složený z profesionálů a vysoce postavených osobností, pozve ošklivou stařenu „princeznu“, která si o sobě myslí, že je stále krásná. Víno teče, v tanečním sále to vře a ředitelé klubů si jí pro legraci předcházejí a snaží se v ní probudit zájem. Ona přistoupí na nevhodný návrh a začne se svlékat, poté si uvědomí, že se stala obětí nechutného žertu. Ale jeden muž, rozzuřený a vystrašený jejím odporným vzhledem, jí zabije. Mrtvola se schová, ředitelé přijmou spoluvinu a večírek pokračuje.“

3.2 Novelistika následujících desetiletí

Jako první sbírka povídek následujícího desetiletí vychází již zmiňovaná *La bella vita* (1935). Následuje sbírka *L'imbroglio* (1937), do které Moravia zařadil pět svých delších povídek: *La provinciale*, *L'avarò*, *L'architetto*, *La tempesta* a *L'imbroglio*. Tyto povídky vyprávějí o tuhých životních lidských podmínkách a o morálních neřestech společnosti ve kterých se jedinec snaží najít podstatu své existence. Moravia ve svých postavách potlačuje onu pro něj příznačnou lhostejnost a snaží se vyprávět jejich osudy takovým způsobem, aby ve čtenáři vyvolal pocit toho, že se hrdina aktivně snaží svůj osud alespoň trochu změnit.

---

18 TESSARI, Roberto. *Alberto Moravia: introduzione e guida allo studio dell'opera moraviana: storia e antologia della critica*. Firenze: Le Monnier, 1975, s. 116.

Jako další vychází roku 1940 povídková sbírka *I sogni del pigro* nebo *Cosma e i briganti*. Ve sbírce *I sogni del pigro* najdeme dvacet sedm povídek psaných od roku 1935. Některé z nich byly díky tehdejšímu fašistickému režimu psány Moraviou pod uměleckým pseudonymem. Většina z nich si hraje se stejným tématem jako v románu *Maškaráda*, Sám Moravia tyto povídky definoval jako surrealistické a satirické. Nepřímou formou ukazovaly na stinné stránky fašistické Itálie.

Následuje sbírka *L'amante infelice* (1943) ve které se objevují již dříve publikované povídky. Jedinou novinkou je povídka *L'amante infelice*, která dala celé sbírce název. Tuto povídku bychom mohli považovat za menšího bratra¹⁹ románu *Konformista*. V obou dílech najdeme odkazy na psychologii Sigmunda Freuda. Hlavní hrdinka této povídky Elena, se snaží proplést svým životem na hranici mezi lhostejností a nudou i přes spoustu psychických problémů způsobených dřívějším traumatem. Obě díla mají společné to, že se ve zdánlivě paradoxních situacích snaží ukázat důležitost používání zdravého rozumu. Tudíž v nich můžeme nalézt jakési skryté ponaučení.

Po povídce *La cetoni* (1944) a sbírce *L'epidemia*, která vyšla ve stejném roce, vycházejí dvě středně dlouhé povídky *Due cortigiane* a *Serata di Don Giovanni* (1945). První z nich později autor sám přejmenoval na *La casa è sacra*.

Roku 1954 vycházejí *Racconti romani*, neboli *Římské povídky*. Tato sbírka vyplnila společně s pokračováním *Nuovi racconti romani*, neboli *Nové římské povídky*, dlouhou periodu nestabilní politiky padesátých let. Během této doby byla tvorba silně omezována a kontrolována. Moravia se od politických protestů vyjádřených ve svých knihách uchyluje k psaní, ze kterého je jasná jeho láska k římskému lidu. I přes to mnozí čtenáři a kritici našli v povídkách spoustu karikatur politicky činných lidí tehdejší doby. Sbíрка obsahuje velmi početné množství krátkých povídek s nádechem patetismu, paradoxů a humoru.

Zatímco ve sbírce *Racconti romani* najdeme spojitosti s Moraviovou *Horalkou*, další sbírka s názvem *L'Automa* by se dala přiblížit k románu *Nuda*. Povídky z této sbírky vycházeli postupně v italských novinách *Corriere della Sera*. Roku 1962 byly vydány dohromady právě pod názvem *L'Automa*. V některých povídkách jsou jasně zřetelné odkazy na předchozí autorovu tvorbu (například *La bella vita*). V jedné z povídek autor vypráví o člověku, který by měl být se sebou sám spokojený. Pochází z dobře situované rodiny, má stálé a dobře placené zaměstnání, krásný dům a skvělou manželku. I přes to dochází u hlavního

---

¹⁹ již zmiňovaný Moraviův výraz "*fratello minore del romanzo*"

hrdiny ke zbortění iluzí o vlastním životě. V této povídce se nachází hodně spojitostí s *Lhostjeny*, Moraviovým prvním románem. Název sbírky i jedné z povídek odkazuje na to, že člověk se nesmí s tím být pouze automatickou mašinou stvořenou k přežití, ale že touží po tom najít nějaký smysl, pro který by ho žít bavilo.

Poslední sbírka padesátých let nese název *Una cosa è una cosa*. Sbírkou byla publikována roku 1967 a opět obsahovala povídky vydávané deníkem *Corriere della Sera*. Povídky byly tištěné na třetí straně těchto novin. Toto umístění mělo svůj význam a nebylo jen tak nahodilé. Moravia v těchto povídkách spojuje své umění romanopisecké s tím žurnalistickým. Dalo by se říci, že se jedná o jeho novinářskou zpodobnění literatury. Uměleckou formou autor převádí do povídek kulturní události tehdejších dnů. Právě kultuře byla věnována tato třetí strana deníku *Corriere della Sera*.

3.3 Povídky vydané na sklonku autorova života a po jeho smrti

Většina sbírek vydaných ke konci osmdesátých let a později obsahovala povídky již dříve publikované. Za zmínku stojí povídka *Il vassoio davanti alla porta*, která byla publikována roku 1989 nebo sbírka *La villa del venerdì e altri racconti* vydaná o rok později. Roku 1993 posmrtně vyšla poslední Moraviova sbírka s názvem *Romildo*.

4. Tematická analýza sbírek *Racconti romani*

V této kapitole se budu věnovat autorovu vztahu k Římu, který byl pro vznik *Římských povídek* tak důležitý, poválečné životní atmosféře tohoto města a sociální škále postav objevujících se v povídkách.

4.1 Role prostředí Říma

Z vět, které Alberto o tomto krásném městě plném historie pronesl během rozhovorů pro různá periodika je jasné, že město miloval. Bylo to pro něj město, ve kterém se cítil jako doma. Město mu dávalo také velkou dávku pocitu bezpečí. Právě z tohoto důvodu odešel stíhán režimem až v poslední možné chvíli, kdy se toto rozhodnutí pro jeho odchod zdálo nevyhnutelné. Jakmile se situace uklidnila, neváhal a se svojí tehdejší ženou Elsou se vydal z horské oblasti Ciociarie, kde se před režimem skrýval, zpět do svého rodného města. Pro Moraviu byl Řím bezdnou studnicí k čerpání inspirace pro jeho tvorbu. Často psal i o jiných oblastech, vždy to byly ale hlavně oblasti v italské provincii Lazio, tedy oblasti, jejímž hlavním městem je právě Řím.

Z jeho děl je jasné, že Řím jako takový pro něj představovali jeho obyvatelé střední vrstvy a chudina. V rozhovoru pro televizi Římany nazval bytostmi, tvořící své vlastní životní příběhy, on sám tyto příběhy jen díky svému peru převádí ve svých povídkách a románech na papír. Jeho slabost pro Římany je výrazně viditelná v jeho dílech. Ostatní obyvatele většinou charakterizuje jako maloměšťáky bez schopnosti hlubšího uvažování či bez schopnosti vyřešení situace jinou cestou než hrubou silou. Tento typ popisu mimo římského obyvatelstva se objevil v nejedné z jeho knih, jako příklad si můžeme uvést *Horalku* či *Cestu do Říma*.

"Una città grandiosa,, piena di memorie antiche e recenti, sorgente nel mezzo di terre spopolate e inselvaticchite; una plebe ignorante e grave, rozza e arguta, scettica e primitiva; una società di nobili poco meno rozzi della plebe e di mercanti di campagna; e poi i frati, le monarche, i preti, i cardinali, il Papa, tutti i misteri della Chiesa visti dal di dentro, da chi

come il Belli, romano e di famiglia romana, non poteva illudersi, su quello che nascondessero quelle pompose cerimonie, quelle usanze memorabili, quelle dignità sopravvissute."²⁰

„Velkolepé město, plné dávných i nedávných vzpomínek, pramen uprostřed vylištěné a divoké země, nevědomá a přísná chudina, neotesaná a bystrá, skeptická a primitivní, společnost šlechticů trochu méně neotesaných, než chudina a obchodníků z venkova. A potom kněží a jeptišky, kardinálové, papež a všechno to tajemství církve. O okázalých ceremoniích, oněch nezapamatovatelných zvycích, oněch přežitých důstojnostech, o tom všem si takoví, jako byl Belli, Říman a z římské rodiny, nemohli dělat iluze.“

Těmito slovy popsal Alberto Moravia "svůj" Řím ve spojitosti s osobou, která jej velmi inspirovala a ovlivnila v díle, Gioachinem Bellim. Pro Moravii byl Řím městem, ve kterém se narodil, ve kterém prožil největší část svého života. Městem, ze kterého musel kvůli tehdejší politice nedobrovolně odejít a následně se po změně režimu s láskou vrátit a také městem, ve kterém jeho život zhasl.

Jeho *Římské povídky* vypráví přesně o takovém Římu, jakým pro Moravii město bylo.

4.2 Dozvuky druhé světové války

V prostředí, ve kterém se povídky odehrávají, je velmi výrazně cítit poválečná atmosféra tehdejší doby. Poválečný Řím byl městem, ve kterém se člověk protloukal dnem za dnem bez optimistických vyhlídek na lepší budoucnost.

Optimistické pocity z konce války byly velmi rychle vystřídány právě těmito pocity strachu a nevědomí toho, co přijde. Nikdo nemohl věřit nikomu. Ve všech přetrvával strach z možného dalšího konfliktu. Lid neměl peníze a trpěl nedostatkem základních surovin potřebných k přežití. Majetek některých občanů Říma byl buď zničen, nebo ve zuboženém stavu. Na nedostatek si po skončení války nemohla stěžovat jen majetnější vrstva obyvatel. Není se tedy čemu divit, že než se situace v Římě vrátila zpět do normálních a klidnějších kolejí, byli někteří nuceni si pro přežití obstarat peníze krádežemi, prostitucí či dokonce

---

20 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 387.

vraždou. Právě tato sorta lidí, která se pohybovala na okraji zákona, byla pro Moraviiu tak inspirativní.

Demonstrovat si tyto pocity a poválečné změny charakteru lidí můžeme hned na první povídce ze sbírky s názvem *Fanatico (Zběsilec)*. V povídce se vypráví o taxikáři, dvou mladých mužích a dívce. Pro naše vykreslení jsou důležití zejména dva mladí muži. Během války a po ní byli jako nepohodlní režimu umístěni do pracovního tábora. Po propuštění na svobodu ale vznikl problém, že neměli žádný majetek potřebný k tomu, aby přežili. Tyto zoufalé chvíle dokáží i jinak nevinného člověka přivést do situace, ve které se jeho osobnost od základu změní. Těmto mužům nebylo cizí pod výhrůžkou smrti vymáhat na taxikáři peníze. Taxikář, který ale jejich "nezkažené duše" prokoukl se nebál jim postavit. Jakmile došlo k vyhocení střetu, mladíci již nedokázali na úkor své povahy jejich jednání dokonat. V této povídce je velmi citlivě vykresleno poválečné zoufalství a jeho působení na tolik křehkou psychiku lidí. Současně ale Moravia dokázal čtenáři předat jeho víru v člověka jako v takového.

4.3 Sociální škála postav

Tato podkapitola je velmi silně propojena s podkapitolou předchozí. O psychice lidí, o kterých Moravia v povídkách píše, jsem se již zmínil. Jasně nám z toho vyplývá, jakou sociální vrstvou postav se Alberto zabýval. Bohatá buržoazní třída se v knize víceméně nevyskytuje, a když už, tak jediné okrajově. Z mého pohledu se nedá mluvit ani o vedlejších postavách. Snad jen v jedné povídce je toto pravidlo porušeno. Tato povídka vypráví o vztahu mezi chudým člověkem a zámožnou majitelkou několika nemovitostí v centru Říma. Je zde jasně popsán vztah mezi těmito sociálními skupinami. Bohatě lidi, kteří byli spokojeni se skončením války a s tím, že jim jejich majetek zůstal, nezajímala situace v "podzámčí". Žili si svým způsobem života a o zbytek se nestarali.

Moravia píše o vztahu matky a syna, milenců, manželů, přátel. Tyto vztahy jsou v různých povídkách odlišné. Někdy kladné, jindy naopak. Ve velkém množství povídek dochází během vyprávění k jejich změnám. Například v povídce *I gioielli (Šperky)* se nerozlučná parta kamarádů dokáže rozkmotřit kvůli tomu, že se v jejich blízkosti objevila přitažlivá žena. Moravia ostatně rád staví ženy ve svých Římských povídkách do pozice

"ničitelek vztahů". Jeden úryvek jako příklad. Těmito slovy začíná právě zmíněná povídka *Šperky*.

*"Quando in una compagnia di amici entra una donna, allora potete dire senz'altro che la compagnia sta per sciogliersi e ognuno sta per andarsene per conto suo."*²¹

*„Když se do společnosti přátel dostane žena, můžete rovnou říci, že se společnost co nevidět rozloží a každý si půjde vlastní cestou.“*²²

Moravia píše o velkém množství různých lidí. Různých jak z hlediska toho jak vypadají, tak z hlediska jejich chování nebo třeba jejich zaměstnání. V povídkách se setkáme s řidičem, automechanikem, číšníkem, švadlenou, knězem ba i strážníkem. Každý z nich má v knize svůj příběh.

4.4 Sociální versus existenciální témata

Konfrontaci těchto dvou témat si můžeme opět ukázat hned na povídce první. Dva mladí muži po propuštění z pracovního tábora nemohou najít zaměstnání. Tento problém je způsoben hlavně tím, že se tehdy lidé báli zaměstnat někoho, kdo byl nucen v tomto táboře pobývat. Díky tomu bylo pro mladíky těžké získat peníze touto přirozenou cestou uživení se. I proto se pro čtenáře stává pochopitelnějším jejich následné chování. Moravia nijak nezlehčuje tento prohřešek vůči jinému člověku, zároveň jej ale v povídce nepodává ani tak, že by jej úplně odsoudil.

Sociálních a existenciálních témat se v povídkách vyskytuje hodně. Dalo by se říci, že je to jeden z nosných pilířů celé sbírky. Každá z postav řeší, jak co nejlépe zapadnout do společnosti a pokud možno nevyčnívat nijak negativně z davu. V jedné z povídek je toto například hlavní problém jednoho popeláře. Ten se nechce cítit jako popelář trapně před dívkou, do které je zamilovaný. Proto se svoje povolání za každou cenu před ní snaží utajit. Zároveň ale svoje povolání nechce opustit, protože ví, že v době ve které žije, je těžké najít si nějaké stálé zaměstnání. Zde se objevuje existenciální téma, protože mladík ví, že aby přežil, musí něco obětovat. Tato témata se opět v povídce propojují.

---

21 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 127.

22 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 139.

5. Vznik povídek a vlivy, ze kterých Moravia čerpal

*"Il riferimento per questi Racconti romani a Gioachino Belli è fatto sempre esplicitamente da Moravia. Ci pare, quindi, non solo interessante, ma in certo qual modo indispensabile vedere chi sia a cosa rappresenta il Belli per Moravia."*²³

„Moravia se vždy veřejně hlásil ke vztahu těchto povídek s dílem Gioachina Belliho. Zdá se nám proto nejen zajímavé, ale svým způsobem nevyhnutelné pochopit, co vše představuje Belli pro Moraviu."

K dispozici, ze které určitě bude během této části práce zajímavé čerpat, nám především poslouží vydatné pojednání napsané jako předmluva ke sbírce Belliho sonetů samotným Moraviou. Z tohoto textu je zřejmé že Moravia velmi obdivoval tohoto italského básníka, který se proslavil svými sonety v římském dialektu romanescu.

5.1 Dialekty

Moravia spatřoval hlavní problém jazyka v jeho neosobitosti. Neosobitosti z pohledu dialektů. Ve starší italské literatuře se krásná literatura psala především v toskánštině, tedy obecně uznané korektní spisovné italštině. Ke změně dochází s počátkem tvorby Italů jako byli Giacomo Leopardi²⁴ nebo Alessandro Manzoni²⁵. Podle Moravii se stačilo zaměřit na názory Leopardiho na literaturu šestnáctého století, podle jeho slov první skutečnou národní literaturu nebo také na Manzoniho názory na toskánštinu. Právě v této době spisovatelé pochopili důležitost dialektů. Touto změnou v pochopení literatury, podle Moravii, začala díla spisovatelů promlouvat ke svým čtenářům hlasem lidu.²⁶

---

23 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964, s. 4.

24 Giacomo Leopardi (29. června 1798- 14. června 1837) byl jedním z největších italských básníků.

25 Alessandro Manzoni (7. března 1785- 22. května 1873) byl italský básník a romanopisec.

26 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964.

"Ho detto che il problema della lingua nella vecchia Italia non esisteva, confinato tutt'al più nelle discussioni cruscchevoli; ma durante l'ottocento tale problema s'impose per la prima volta denunciando con la sua presenza la vitalità del dialetti che nel contempo fiorivano."¹²⁷

„Říkal jsem, že jazykové problémy ve staré Itálii nebyly. Ale během devatenáctého století byl tento problém nastolen. Ukázalo se, že dialekty, které tehdy rozkvétaly, bylo velice živé téma."

5.2 Moravia a Belli

"Poi, finita la guerra venne per me il momento del Belli. Da ragazzo avevo letto molto i suoi sonetti, detti, mi pareva da un'anonima persona. Volo scrivere dei racconti in prima persona. D'altra parte trovavo sempre più affaticante l'uso della terza persona. Nacquero i Racconti romani: nella mia testa una trascrizione al presente dell'opera belliana."¹²⁸

„Po válce pro mě přišla chvíle lásky k Bellimu. Již od dětství jsem četl jeho sonety, které mi připadaly, jakoby byly psány v anonymní ich formě. Na druhou stranu užití třetí osoby mi připadalo mnohem obtížnější. Racconti Romani se zrodily tak, že jsem ve své hlavě transformoval Belliho dílo do současnosti."

Belli²⁹ se nebál používat romanesco ve svých sonetech přesně tak, jak jím Římané skutečně mluvili. Tím se stal pro Alberta velkou inspirací pro tvorbu všech povídek z prostředí Říma. Sbírká Belliho sonetů byla jednou z Albertových nejoblíbenějších knih od doby, kdy byl nucen díky své nemoci setrávat jen na lůžku.

---

27 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964, s. 5.

28 SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982, s. 59.

29 Giuseppe Gioachino Belli (7. září 1791- 21. prosince 1863) byl italský básník, který psal své sonety v romanescu.

*"L'originalità del Belli sta nel fatto di aver voluto essere romano senza la fierezza convenzionale d'obbligo; di non aver voluto di essere il romano sempre, bensì il romano proprio di quegli anni e di quel determinato periodo storico."*³⁰

„Originalita Belliho tkví ve skutečnosti, že chtěl být římanem bez obecné hrdosti, že nechtěl být římanem napořád, ale spíše římanem v oněch letech a v onom historickém období."

Velkou dávkou umění bylo zachytit a převést tento dialekt na papír tak, aby vyzněl co možná nejvěrněji. To se jak Bellimu tak Moraviovi povedlo takřkajíc dokonale. O obou autorech se může mluvit jako o typických představitelích právě tohoto italského dialektu. Belli je dokonce pro Moraviu jediným italským básníkem, který tento jazyk dokázal lyricky zpracovat. Za tímto výsledkem stojí velké úsilí, které pomalu a s jistotou zvládlo romanesco postavit na úroveň básnického jazyka.

"Assai difficile tuttavia, è definire a quale specie di romanità, oltre che a quella del tempo suo, si può riallacciare la poesia del Belli. Se la materia che tratta gli dà subito quel tono e quello stile; è fuori dubbio d'altronde che il Belli trovò il terreno preparato dalla fedeltà atavica e dalla memoria vocale del popolo romano".³¹

„Je dosti složité definovat, jaký druh římského charakteru se dá vyzozorovat v Belliho poezii. Zda tvůrčí látka má přirozeně ten tón a styl; Je beze vši pochybnosti, že Belli našel již připravenou půdu prostřednictvím atavické věrnosti a vokální paměti římského lidu."

Když zabrousíme do Belliho sbírky hlouběji, najdeme i konkrétnější kousky, které mohly Moraviu při tvorbě jeho Římských povídek inspirovat. Belli se, stejně jako Moravia, zaobírá lidmi chudšími či nějakým způsobem vybočujícími ze stereotypu bytí. Jako příklad můžeme uvést sonety jako *La bona famija*, kde Belli ukazuje svoje sympatie s chudinou, *Er bordello scuperto*, ve kterém se ve dveřích nevěstince setkává ochránce zákona s převlečeným

---

30 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964, s. 7.

31 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964, s. 8.

kardinálem a jiné jako například *La morte co'la coda*, *La golaccia*, *La monizzazione*, *Er caffettiere filosofo*, *La vita de l'omo*, *Er cimiterio de la morte*.³²

Belliho tedy můžeme nazývat autorem římské poezie jako takové. Žádný ze spisovatelů žijících a tvořících dříve než Belli podle Moravii nedosáhl takových úspěchů a tak kvalitní tvorby.

*"In realtà il Belli si era impadronito del dialetto al punto di potere attribuire al popolo ciò che era suo e di potere servirsi di ciò che invece era popolare come di roba propria. Egli resta per questo il creatore della poesia romanesca e forse il suo solo scrittore."*³³

„Ve skutečnosti se Belli zmocnil dialektu do té míry, aby mohl přiřadit k lidu co je mu vlastní a aby mohl využít to co je lidové. Proto je to právě on, zakladatel poezie v římském dialektu a možná jeho jediný představitel. "

Ještě dnes neustále přetrvávají sympatie čtenářů k tomuto básníkovi, i když jeho sbírka sonetů vyšla před více jak 160 lety. Není divu, když jsou témata užitá v sonetech neustále aktuální. Belli, stejně jako Moravia, dokázal převést na papír všední dny se všemi strastmi i radostmi obyčejného římského člověka. Každý sice v jiném časovém úseku existence tohoto nádherného města, ale jak je vidět, na povaze lidí se po staletí jejich vývoje nic nemění.

---

32 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964, s. 4.

33 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964, s. 1.

6. Stylistická analýza sbírek

Následující kapitola se bude věnovat detailnějšímu rozboru povídek z pohledu užitých jazykových prostředků, rejstříků promluv postav, popisů postav a prostředí a také přítomnosti romanesca v povídkách. Vzhledem k množství povídek jsem se rozhodl pro náhodné vybírání jednotlivých ukázek, které pak budu hlouběji analyzovat z hlediska výše zmíněných parametrů.

6.1 Charakteristika jazykově zvolených prostředků

Moravia se díky své košaté italštině nemusel obávat používání různých jazykových prostředků k povznesení již tak vysoké úrovně jeho tvorby. Rád používal mnoho metafor a přirovnání. Při čtení si originálního textu je pro nerodilého mluvčího velmi obtížné tyto prostředky v textu rozeznat. Pro jejich okamžité rozpoznání je určitě nutná velká dávka citu ve znalosti tohoto cizího jazyka.

Jako příklad jsem si vybral pár přirovnání a metafor, na kterých bych Moraviovu hravost mohl demonstrovat.

*"Aveva una facciona bianca e rossa, larga come la luna piena, sproporzionata al corpo che era normale; faceva pensare a quelle rose che si chiamano cavolone appunto perché sono fitte e grosse come cavoli; e, insomma, subito, vedendola, si pensava che con una faccia simile se ne potevano fare facilmente due. Questa sua facciona, poi, era sempre placida, sorridente, serafica, tutto il contrario del carattere che, come mi accorsi a mie spese, era, invece, indiavolato. E per questo ho detto che era doppia anche nel morale."*³⁴

„Měla velikou bílou a červenou tvář, jako úplněk, nepoměrnou k tělu, které bylo normální; připomínala růže, kterým se říká zelné hlávky, protože jsou husté a velké jako zeli; zkrátka jak ji člověk viděl, hned si řekl, že by se z jedné takové tváře snadno daly udělat dvě. A ta ohromná tvář byla vždycky klidná, usměvavá, andělská, pravý opak povahy - to zas byla

---

34 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 194.

hotový čert, jak jsem se přesvědčil na vlastní kůži. Proto jsem říkal, že byla dvojaká i pokud jde o povahu."³⁵

Tato citace skvěle ukazuje Moraviovo nadšení pro detailní popis postav. Zároveň se zde vyskytuje více přirovnání, tedy jednoho z jazykových prostředků. Velká bílá a červená tvář jako úplněk. Přirovnání téměř jako z nějaké Belliho básně. Růže husté a velké jako zelí. V tomto megalomanském přirovnání je cítit velká nadsázka, každopádně je jistě pro každého příjemné si právě takto velké růže představit. Povaha jako čert, tedy pravý opak Marierosy, dívky z povídky, o které hlavní hrdina s láskou i jistou dávkou strachu mluví.

Další příklady přirovnání jsou použity například v názvech některých povídek, jako jsou například: *Faccia di mascalzone*, česky tedy *Obličej jako pohunek* nebo *Faccia da norcino* přeloženo jako *Nunvářský obličej*. Nunvář je stejně jako pohunek slovo dnes téměř vymizelé. Nunvář je výraz pro někoho, kdo klestí zvířata. Již z tohoto přirovnání je patrné, jak asi bude na ostatní postavy působit hlavní charakter povídky. Milejší význam asi bude mít slovo pohunek což je archaické synonymum pro pomocníka všeho druhu. Mít ovšem svůj obličej použit právě v tomto přirovnání asi také nebude nic skvělého.

Jako příklad metafory uvedu následující citaci, která opět pochází z povídky *Přátelství*. Civetta je vedle kokety v italštině také výrazem pro sovu nebo sýčka, v biologii brané jako ne úplně věrné živočichy.

*"Improvvisamente seppi che quella civetta si era fidanzata con il mio migliore amico, Attilio."*³⁶

*„Zčistajasna jsem se dověděl, že se ta koketa zasnoubila s mým nejlepším přítelem, s Attilem."*³⁷

---

35 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 212.

36 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 194-195.

37 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 212.

6.2 Rejstříky promluv postav

Moraviovy postavy promlouvají velmi reálně. Autor jim svým perem do úst klade běžné věty, které by řekl kdokoliv z nás pohybující se v prostředí, ve kterém se povídky odehrávají. Skrze stránky knihy postavy nadávají, stěžují si, vyznávají si navzájem své pocity, ať už kladné či záporné nebo třeba dávají najevo svoji radost.

"Ma con chi farai il paino? Con le vacche? Con i maiali?" Io le risposi: "Lascia fare... è una debolezza... anche tu ci hai le tue." Così mi fece la valigia come la volevo io; soltanto che, per ogni capo, tirava un sospiro: un sospiro per ogni paio di calze. Tanto che alla fine le dissi: " Ma la vuoi piantare con tutti quei sospiri... mi porti malaugurio." E lei guardandomi: "Figlio mio... tua madre ti porta malaugurio?" "Eh, sì, con tutti quei sospiri." "Figlio mio, tua madre vuole tuo bene... se non ti mettevi con certe compagnie adesso non dovresti andarci a Bracciano."³⁸

„A před kým budeš honit vodu, co? Před kravami? Před prasaty?" A já jsem jí odpověděl: "Tak mi to dopřej, je to má slabost, ty máš taky svoje slabosti." Tak mi sbalila kufř; jak jsem chtěl, jenom si nad každým kouskem vzdychla, nad každou košilí vzdech, nad každou kravatou vzdech, nad každým párem ponožek vzdech. Až jsem jí nakonec řekl: "Ale dej už svátek s tím věčným vzdycháním, ještě mi přivoláš neštěstí. Podívala se na mne: "Synáčku, tvoje máma, že by ti přivolala neštěstí?" "To se ví, tím věčným vzdycháním." "Synáčku, tvá máma chce jen tvoje dobro. Kdyby ses byl nespouštěl se špatnou společností, nemusel bys teď do Bracciana."³⁹

Rozhovor matky se synem v povídce *Život na venku* nám jasně dokazuje, že tento intimní rodinný rozhovor lze přenést na papír se všemi svými náležitostmi. Matka, aby synovi zdůraznila sílu svých argumentů, tituluje sebe ve třetí osobě a opakovaně jej také oslovuje.

---

38 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 296.

39 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 320.

"Allora dissi, deciso: "Niente pistoleros a Roma... a Roma c'è il Papa e i romani sono tutti padri di famiglia... ha capito?"

Lei domandò guardandomi con quei suoi occhioni elettrici: "Niente pistoleros?... e perché?"

"Perché Roma è fatta così... senza pistoleros."

"Niente pistoleros?" insistette lei guardandomi quasi con tenerezza "proprio neanche uno?"

"Neanche uno."

Il marito domandò: "Ma allora, a Roma, che fanno i romani la sera?"

Risposi a caso. "Che fanno? Vanno in trattoria, mangiano gli spaghetti all'amatriciana e l'abbacchio al forno... poi vanno al cinema... qualcuno va anche a ballare."⁴⁰

„Na to jsem odhodlaně řekl: "Kdepak pistoleros v Římě. V Římě je papež a všichni Římané jsou otcové rodin, rozumíte?"

Upřela na mne ty své veliké elektrické oči a zeptala se: "Žádní pistoleros?" držela se svého a hleděla na mne skoro něžně, "ani jediný?"

Manžel se zeptal: "Ale copak Římané dělají teď večer?"

Odpověděl jsem nazdařbůh: "Co dělají? Jdou do restaurace, dají si špagety s amatricianskou omáčkou a jehněčí pečínku, pak jdou do biografu, někdo si taky jde zatančit."⁴¹

V tomto rozhovoru cizinky s Římanem se silně projevuje římský nacionalismus. Pýcha na své město. Snaha povznést město před cizincem do vyšších sfér i za cenu toho, že budeme přehánět. V zahraničí se mohlo mluvit o Římě jako o nebezpečném městě. Žádný pravý Říman by vám tohle ale nemohl potvrdit. Přesně tato dávka citění pro své rodné město se Moraviovi podařila zachytit v povídce *BU BU BU*. Zajímavostí v povídce je také použití cizího slova, konkrétně "pistoleros" se svojí typicky španělskou koncovkou pro dotvoření iluze rozhovoru s cizinkou.

Jako poslední ukázka této podkapitoly mi poslouží část z povídky *Precisamente a te (Zrovna tebe)*. Tuto ukázkou jsem zvolil proto, že zde Moravia použil jednoho z nejlidovějších projevů a tím je pořekadlo. Tato krátká dětská básnička dodá hned na začátku povídky velkou dávku osobitosti a nádech lidskosti.

---

40 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 254.

41 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 275.

"Centocinquanta, la gallina canta," e finisce: "che toccherebbe precisamente a te." E ricordo quanto ci tenevo a che il dito di chi contava si fermasse sul mio petto e io fossi scelto a far da capo."⁴²

„Za tři tisíce, kdáče slepice" a končilo: "to se týká zrovna tebe". A vzpomínám si, jak mi šlo hlavně o to, aby se prst rozpočítávajícího zastavil na mých prsou a abych šel rozpočítávat zas od začátku já."⁴³

6.3 Popis postav a prostředí

*"Nulla di più falso fu detto allorché si affermò che il romanziere fa la concorrenza allo stato civile. Sarebbe più esatto dire questo del racconto, che passa infatti in rivista una grande varietà di personaggi i quali hanno soltanto caratteri individuali. [...] A chi ha familiarità con i racconti e i romanzi in cui agiscono i personaggi [...] non sfuggirà la differenza che passa tra i primi e i secondi. I primi sono colti in un momento particolare, ben delimitato temporalmente e spazialmente, e agiscono in funzione di un determinate avvenimento che forma l'oggetto del racconto."*⁴⁴

„Je absolutně mylné tvrdit, že romanopisec soutěží svým dílem s realitou. To by se spíše dalo tvrdit o povídkách, které obsahují velké množství různých postav, které mají velice vyostřené charaktery. [...] Ti, kteří dobře znají povídky i romány, [...] neunikne jim jejich vzájemný rozdíl. Povídka je obsahově vytříbená, přesně vymezená časově i prostorově a popisuje jednu událost - předmět povídky."

Alberto Moravia si s deskripcí postav a prostředí do detailů vyhrává. Čtenáři se může zdát, že se jedná o jeho vášeň. Různá zákoutí Říma i mimo něj jsou autorem dokonale popsána. Vypadá to, že se Moravia snaží vytvořit ve čtenáři iluzi, že se nachází na daném místě. I to je určitě součástí neorealismu, který Moraviu v jeho tvorbě tolik ovlivnil.

---

42 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 266.

43 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 287- 288.

44 MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine*. Milano: Bompiani, 1972, s. 163.

*"Cominciai, subito dopo essermi sposato, col metter su, coi soldi di mia moglie, ina bottega di ciabattino. Mi ero scelto il quartiere degli impiegati e feci bene: gli impiegati, poveretti, le scarpe se le tengono da conto e, siccome sono impiegati e debbono far bella figura in ufficio, non possono andare in giro, come noialtri del popolo, con le scarpe rotte. La mia bottega si trovava proprio nel cuore del quartiere degli impiegati, tra quei casoni che ne contengono ciascuno almeno un migliaio."*¹⁴⁵

*"Hned jak jsem se oženil, začal jsem tím, že jsem si za ženiny peníze zařídil příštipářskou dílnu. Vybral jsem si úřednickou čtvrť a udělal jsem dobře: úředníci, chudáci, si na boty potrpí, a protože jsou úředníci a musejí v úřadě dělat dojem, nemohou běhat po světě s rozbitými botami jako my ostatní, obyčejní lidé. Moje dílna byla zrovna veprostřed úřednické čtvrti, mezi těmi ohromnými baráky, do kterých se vejde nejméně tisíc lidí do jednoho."*¹⁴⁶

Popis prostředí Říma je u Moravii, jak už jsem zmínil, na precizní úrovni. Pro toho, kdo město zná, v Moraviových dílech dýchá atmosféra tamních uliček se svým životem. Atmosféra tohoto města zůstává stále stejná, nehledě na to, že jsme se v čase posunuli již více jak o půl století.

"Uscimmo da Roma, per la Cassia. Era luglio e, con tutto che fossero le nove, il sole, sull'asfalto riscaldato della strada, tra i campi aridi, già scottava e abbagliava come se fosse stato mezzogiorno. Il luogo dove andavamo, veramente, non era proprio Bracciano, che almeno è un paese e ha il lago, ma una località in campagna aperta chiamata Castelbruciano. Come nome già prometteva male, ma quando, dopo un'ora di corsa, ci arrivammo, mi accorsi che era peggio assai di come l'avevo immaginato. Prima vedemmo un grande albero polveroso e aggrondato, un eucalitto, che spuntava dietro una collinetta pelata, poi vedemmo certe stalle e cascine intorno un'aia, e poi, alla fine, una casaccia di tre piani, coi muri a sghembo come una prigioniera, annerita, massiccia, antica, addossata alla collina; e

---

45 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 279- 280.

46 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 302.

questo era Castelbruciato. Tutt'intorno la campagna deserta, senza un albero, senza una casa, coi campi già mieutti, ispidi e rapati."⁴⁷

"Vyjeli jsme z Říma po via Cassia. Byl červenec, a i když bylo teprv devět, slunce už páliło a oslepovalo na rozpálené asfaltce, jako by bylo poledne. Vlastně jsme nejeli přímo do Bracciana, to je aspoň vesnice a je tam jezero, ale na venkovskou samotu, které říkali Castelbruciato. Už to jméno neslibovalo nic dobrého, ale když jsme tam za hodinu jízdy dorazili, viděl jsem, že je to mnohem horší, než jsem si představoval. Nejdříve jsme zahlédli veliký zaprášený roztřepený strom, eukalypt, který vyčuhoval za čupřinatým vršíčkem; pak jsme spatřili nějaké stáje a hospodářské budovy okolo mlatu a potom, nakonec třípatrovou barabiznu s křivými věžeňskými zdmi, zčernalou, bytelnou, starou, vraženou do kopce; a to byl Castelbruciato. Kolem dokola pustá krajina, nikde strom, nikde dům, pole už posečená, strnišťata a lysá místa."⁴⁸

Zajímavé je, že mimo římské lokality Moravia líčí v mnohem horším světle než samotné město. Jak je vidět, už cesta do těchto míst je popisována jako předzvěst utrpení, které na jejím konci musí čekat. Jisté je, že ve srovnání s městem to jistě tehdy musel být velký skok co se pohodlí a dostupnosti základních služeb týkalo. Zároveň už pro tehdejší obyvatele měst bylo svátkem, když si mohli do přírody vyjet. V těchto popisech se dokonale projevuje Moraviova vášeň a slabost pro Řím a pro městský život v něm.

Co se postav týče, je na jejich popisu autorem vynaloženo snad ještě větší úsilí, než na popisu prostředí, ve kterém se daná povídka odehrává. Moravia je pán slovíčkaření, jehož velmi silnou stránkou jsou přídavná jména dokreslující jak vnější tak i vnitřní charakteristiku postav.

"Ne ho visti di gobbi, ma perfetto come quello, nessuno. Il viso incastrato tra le mani, la gobba più alta del capo, guardava fisso Italia con gli occhiacci neri e biliosi.

---

47 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 296- 297.

48 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 320- 321.

Il gobbo discese dal banco nel mezzo dell'osteria: era un gobbo marino, con i sandali tripolini, i pantaloni di tela blu, da pescatore, rimboccati e la camiciola scollata alla robespierre."⁴⁹

„Viděl jsem už pěkných pár hrbáčů, ale tak dokonalého jako tohoto žádného. Obličej vražený mezi rameny, hrb výš než hlavu, pozoroval Itálii upřeně černýma žlučovitýma očičkama.

Hrbáč vylezl zezadu pultu uprostřed hospody: byl to hrbatý námořník s tripolskými sandály, v rybářských ohrnutých kalhotách z modrého plátna a rozhalence."⁵⁰

Moravia u popisu postav využívá velkého množství zdobnělin. Černá očička by normálně na čtenáře působila jako něco kladného a roztomilého. Spojení tohoto dvousloví se slovem žlučovitý vyvolává ale úplně jiné pocity. Právě užití zdobnělin vede k vnímání výrazu jako něčeho až nechutného a strašidelného.

Autorovy popisy jsou velmi živé. Čtenáři se je Moravia snaží naservírovat se všemi detaily. Více než charakteristiku vnitřní, využívá ve většině povídek Moravia charakteristiky vnější.

"La disgrazia gli stava scritta in fronte; e la fortuna non gli sorrideva se non per tendergli un tranello e farlo capitombolare più in fondo alla disgrazia. Il naso soprattutto lo rivelava sfortunato: un naso a batocchio, storto, livido, con la punta a gnocco sormontata da un brutto neo marrone. Era un naso che dava tristezza soltanto a guardarlo; figuriamoci a portarlo. Io sono povero, si capisce, sono malvestito e, nei giorni di magra, posso anche sembrare un vagabondo; ma la puzza di miseria, quella dei dormitori pubblici e delle minestre dei conventi, che aveva addosso Silvano, non l'ho mai conosciuta."⁵¹

„Měl tu svou smůlu napsanou na čele a Štěstěna se na něho usmála, leda když mu chtěla nastražit past a srazit ho do té smůly ještě hlouběji. Především nos prozrazoval, že je smolař, nos jako plácačka, promáčklý, promodralý, špičku jak knedlík a na ní ohromnou

---

49 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 61.

50 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 69.

51 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 369- 370.

*hnědou bradavici. Ten nos vzbouzel smutek, když se na něj člověk jen díval, a teď si představte nosit ho! Já jsem chudák, to se rozumí, špatně oblečený, když uhodí hubené časy, vypadám možná třeba i jako vandrák, ale nikdy jsem nepoznal ten puch bídy, veřejných nocleháren a polévek od Milosrdných, který se táhne za Silvanem."*⁵²

Ukázka z povídky *Nos*, která patří k mým nejoblíbenějším ze sbírky. Čtení o Silvanově nose vyvolává ve čtenáři přesně ten pocit, o kterém Moravia v ukázce píše: smutek. Výčet podob Silvanova nosu nám v mysli musí vytvořit detailní obraz toho, jak si jej Moravia představoval sám. Zajímavá je zde i komparace hlavního hrdiny povídky právě se Silvanem. I když musel hlavní protagonista jistě vypadat velmi zchudle a nuzně, pořád nám vedle Silvana připadá jako někdo normální a nijak odstrašující či hoden lítosti. Stejně lítosti, kterou čtenář pocítí ihned po prvním přečtení popisu Silvana.

*"Chi c'era dunque quelle domenica? C'era tutto il gruppetto del bar di piazza Mastai, meno Amilcare, che, essendo alla vigilia del torneo dei pesi piuma, doveva allenarsi. C'era Alessandro, uno dei baristi, grande e grosso, con la testa lucida, chiamato, a causa, appunto, dei capelli impeccati, Ceretta; Alfredo, un biondino, soprannominato Spadafina per via che è così sottile nelle discussioni sportive, che nessuno ce la può con lui; quello sfrenato di Teodoro, il garagista, che chiamano "Gol" perché è lui, quando il pallone entra nella rete, a strillare più di tutti; Ugo, il figlio del proprietario del bar, che portava l'automobile; ed io."*⁵³

*„Kdo to tu neděli teda byl? Celá parta z bufetu na piazza Mastai mimo Amilcara, který měl před turnajem pérové váhy a musel se šetřit. Jel jeden číšník z bistra, veliký a silný Alessandro, kterému se hlava jen leskla a kterému jsme právě pro ty jeho napomádované vlasy říkali Brilantina, blond'áček Alfredo, který má přezdívku Jakomeč, protože je ve sportovních diskusích takový puntičkář, že s ním nikdo nevyjde, ten ztřeštěnec garážmistr Teodoro, kterému říkají Gól, protože když skončí míč v síti, ječí přes všechny ostatní, syn majitele bistra Ugo, který měl auto a já."*⁵⁴

---

52 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 399.

53 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 308.

54 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 333.

Ukázka z povídky Výlet líčí o tom, jak se skupina mladých přátel vydala odpočinout si za hranice města. Zajímavé je vylíčení postav, které může připomínat charakteristiku mladých lidí z pláže z Moraviova románu *Agostino*. V obou dílech si čtenář připadá jako by popisované osoby znal a do party patřil. To je způsobené tím, že tentokrát se Moravia vzdal hlubšího popisu jednotlivých charakterů a napsal o nich jen tak letmo, jakoby chtěl jen ostatním připomenout, odkud je přeci už tak dlouho znají. Znatelně je to cítit i na prostoru, jaký jednotlivým osobám k popisu věnoval. Celá výletní skupina zabírá na stránkách knihy stejně místa jako v jiných povídkách jediný člověk.

6.4 Vliv a míra přítomnosti *romanesca*

Romanesco je italský dialekt. Silněji než ve formě psané se projevoval a nadále projevuje ve formě mluvené. Jeho nejvýraznější rozdíly s kodifikovanou spisovnou italsčinou jsou především v akcentech. Tento dialekt je používán ve střední Itálii, konkrétně kolem hlavního města Řím, odkud také vznikl jeho název. Původem se jedná o nářečí, které má své kořeny v toskánštině, ze které se začalo oddělovat v období renesance. Tento dialekt je díky své síle a oblíbenosti v neustálém vývoji.

Romanesco v období Moravii mělo už jen pramálo společného s dialektem, ve kterém tvořili Belli nebo Trilussa. V poválečném období měl dialekt, stejně jako dnes, k italsčině jako takové mnohem blíže. Jeho srozumitelnost je na vysoké úrovni i pro ty, kdo jej neovládají. Dnešní Římané se občas díky svému dialektu dopustí i gramaticky chybných jevů. Mezi ty nejčastější patří zřejmě vynechávání konjunktivů a jeho nahrazování kondicionály v případech, kde nemají co dělat. Dalo by se říci, že se jedná o jisté zlehčení mluveného jazyka. Tyto odchylky se ale ostatně vyskytují ve všech nářečích a *romanesco* není žádnou hrubou výjimkou.

Co se mluveného projevu *romanesca* týče, v knize žádné podklady logicky najít nemůžeme. Poslouží nám k nim ale stejnojmenný film, o kterém bude více napsáno později. Právě ve filmu hlavní hrdinové mluví silným římským dialektem. Nejvýrazněji jsem to já jako cizinec zaznamenal na hláskách š nebo č, ve kterých si herci jakoby "šlapali na jazyk".

V knize se vyskytuje spousta výrazů typických právě pro tenhle dialekt. Jako příklad jsem našel pár příkladů, na kterých bych rád užití dialektu demonstroval.

*"Come ho detto, era una strada poco frequentata: in un'ora avrò visto passare, sì e no, una decina di persone, quasi tutti fagottari che tornavano della spesa."*⁵⁵

*„Jak jsem říkal, byla to mrtvá ulice: za hodinu jsem viděl přejít takových deset lidí, skoro všechno ženy, které se vracely z trhu s balíčky nákupu."*⁵⁶

Tímto způsobem je věta oficiálně přeložena Jaroslavem Pokorným a Alenou Hartmanovou v českém překladu knihy z roku 1976. Ve slovníku s výrazy romanesca je ale výraz "fagottaro" definován jako římský výraz pro osobu, která si nese v balíčku svůj oběd.

*"Ma quando tornai fuori, dopo qualche mese, mi accorsi che tutti mi guardavano con ammirazione, specie al bar di via San Francesco a Ripa, dove si riuniscono i fumaroli."*⁵⁷

*„Ale když mě za pár měsíců zase pustili, všiml jsem si, že se na mne všichni dívají s obdivem, zvláště v bistru v ulici via San Francesco a Ripa, kde se scházejí lidé od vody."*⁵⁸

Fumaroli, od slova fumara, definovaného jako skupina lidí, mající rádi vodu. Těžce přeložitelný výraz. České vodáci ani vodníci mu nijak neodpovídá. Ideálním překladem v mezích možností češtiny se tedy stali lidé od vody.

*"E non dico che non mi piacesse: dritta come un fuso dai piedi al naso, con quel modo di camminare da regine che ci hanno la trasteverine, i boccoli neri in cascata lungo il viso, gli occhi grandi e neri, la bocca cattiva."*⁵⁹

---

55 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 103.

56 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 113.

57 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 108.

58 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 119.

59 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 109.

„Neříkám, že by se mi nelíbila: rovná jako kuželka od hlavy k patě, nesla se jako královna, jak to dovedou děvčata ze Zatiběří, černé prsteny vlasů jí spadaly kolem obličeje, oči měla černé, veliké, ústa uštěpačná.“⁶⁰

Boccolo v romanescu přímo vyjadřuje pramen kučeravých vlasů. Do krásné literatury se ale jistě užití synonyma prsteny vlasů hodí mnohem více.

*"Al buio mi sarei alzato, mi sarei messo le sue scarpe lasciandogli le mie, e poi me ne sarei andato, fingendo di recarmi al cesso che stava fuori, nell'ingresso dello scantinato."*⁶¹

„Vstanu po tmě, obuju si jeho boty a nechám mu svoje a potom budu dělat, jako když jdu na záchod, který byl venku, u vchodu do suterénu, a odejdu.“⁶²

Jako poslední příklad nám poslouží římský výraz pro toaletu nebo spíše latrínu. Jedná se o archaismus, který se v dnešní době z aktivního romanesci vytrácí.

---

60 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 121.

61 MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, s. 192.

62 MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Praha: Odeon, s. 210.

7. Povídky a italský neorealismus

"Il Neorealismo è il libero incontro di alcune individualità ben distinte all'interno di un clima storico comune, dotato di una carica di entusiasmo e di sollecitazione fantastica. Infatti «[...] il neorealismo non fu una scuola. [...]. Fu un insieme di voci, in gran parte periferiche, una molteplice scoperta delle diverse Italie, anche - o specialmente - delle Italie fino allora più inedite per la letteratura."⁶³

„Neorealismus je svobodné setkání několika odlišných osobností uvnitř společného historického prostředí, obohacené o dávku nadšení a neuvěřitelné námahy. Ve skutečnosti [...] neorealismus nebyla žádná škola [...] byla to skupina z větší části okrajových hlasů, mnohostranné objevení mnoho různých Itálií, převážně Itálií do té doby v literatuře nezveřejněných."

Neorealismus bychom mohli definovat jako umělecký směr, který vznikl ve 20. století. Tento směr zahrnoval mnoho někdy až protikladných tendencí. Nejvíce se prosadil v Itálii, kde bylo jeho působení znatelné především v literatuře a ve filmu. Termín "neorealismus" poprvé použil Antonio Gramsci⁶⁴, kterým byl definován jako "nonkonformní, kritický postoj k italskému fašismu". V Itálii byl tento směr nejsilnější v 50. letech. Dalo by se říct, že v této době směřoval až k realistickému dokumentu, který se snažil zobrazit situace takové, jaké bez výjimek skutečně byly. Zájem umělců neorealismu byl upnut především na obyčejného člověka. Neorealismus se také projevil v italském a mexickém malířství, kde souvisel s muralismem⁶⁵.

Neorealismus v Itálii po druhé světové válce spojoval pevným poutem tvorbu literární s tvorbou filmovou. Neorealisté usilovali o přesné vykreslení a důkladné zpracování tehdejšího života. Života, který byl velmi ovlivněn fašismem a odporem k němu. Díky tomu, že odpůrců fašismu nebylo v Itálii dostatečné množství, byli autoři nuceni hledat své hrdiny

---

63 CALVINO, Italo. *Romanzi e racconti*. Milano: Mondadori. 1991, s. 1187.

64 Antonio Gramsci (23. ledna 1891 - 27. dubna 1937) byl italský politik, publicista a marxistický filosof.

65 Muralismus je malířské hnutí v Mexiku, lze ho chápat jako latinskoamerický směr, avantgardní výraz, jev spjatý s revolucí v Mexiku.

mezi prostým venkovským lidem. Aby tito hrdinové literárních a filmových děl působili věrohodně, bylo nutné, aby i jejich texty byly tvořeny italštinou jednoduchou, tedy podobnou lidové řeči.

Tato neorealistická díla (filmy především) nebyly režimem přijímány kladně. V období fašismu byla označena za morálně a vlastenecky nevhodná. Dalo by se říci, že to, co režimu na neorealismu nevyhovovalo, bylo jeho syrové vykreslení reality, která nebyla nikterak přibarvována ve prospěch režimu. V zájmu uvěřitelnosti děje se nevynechávala žádná témata. I přesto vše lze říci, že si neorealismus ze všech období vybírá jen to, co se mu pro svoji existenci hodilo, tudíž se nedá mluvit o úplné nestrannosti či objektivitě.

Mezi literární představitele neorealismu vedle Alberta Moravii patřili například Cesare Zavattini⁶⁶, Giovanni Arpino⁶⁷ nebo Pier Paolo Pasolini⁶⁸. Ve filmovém neorealismu se prosadily osobnosti jako Roberto Rossellini⁶⁹, Vittorio de Sica⁷⁰, Luchino Visconti⁷¹ nebo Federico Fellini⁷².

7.1 Srovnání s jinými autory

Vedle Moravii byl významným představitelem italského neorealismu již zmiňovaný spisovatel Pier Paolo Pasolini. Tento básník, prozaik, esejista, režisér, publicista a scénárista se řadí mezi nejvýraznější osobnosti poválečné italské kultury.

---

66 Cesare Zavattini (20. září 1902- 13. října 1989) byl italský prozaik a filmový scenárista, představitel italského neorealismu.

67 Giovanni Arpino (27. ledna 1927- 10. prosince 1987) byl italský prozaik, básník a publicista, představitel italského neorealismu.

68 Pier Paolo Pasolini (5. března 1922. 2. listopadu 1975) byl italský básník, spisovatel, scenárista, novinář, filosof, režisér a herec.

69 Roberto Rossellini (8. května 1906- 3. června 1977) byl italský filmový režisér a scenárista, představitel italského filmového neorealismu.

70 Vittorio De Sica (7. července 1901- 13. listopadu 1974) byl italský herec a režisér, kritikou uznávaný představitel italského neorealismu.

71 Luchino Visconti, rodným jménem Conte Don Luchino Visconti di Modrone (2. listopadu 1906- 17. března 1976) byl známý italský scenárista a režisér filmových a divadelních (operních) děl.

72 Federico Fellini (20. ledna 1920- 31. října 1993) byl italský filmový režisér a scenárista.

Po jistých životních peripetiích byl nucen odstěhovat se se svojí matkou do Říma, kde žili v krajní nouzi a pohybovali se v prostředí římského podproletariátu. Zkušenosti právě z této společnosti popsal ve svých "pikareskních" románech *Darmošlapové* (1955, *Ragazzi di vita*) a *Zběsilý život* (1959, *Una vita violenta*). Jeho sympatie patřily, stejně jako u Moravii, lidem vyvrženým ze společnosti, chudině nebo podproletariátu žijícímu "mimo historii". To vše charakterizovalo i jeho filmy z 60. a 70. let. Od 60. let se v jeho tvorbě také stále častěji objevuje pesimismus a motivy smrti. Zde se již podobnost s Moraviou začíná rozcházet. Moravia sice o těchto smutných životních událostech také psal, nedá se ale říci, že by k nim inklinoval stejně silnou měrou, jako to dělal Pasolini.⁷³

Dalším mnou zmíněným autorem tvořícím v období neorealismu byl Cesare Zavattini. Tato další z osobností italského realismu působila jako prozaik, scénárista a malíř. Jako publicista přispíval do parmských novin a psal rovněž scénáře pro vědecko- fantastické komiksy. Ve svých groteskních povídkách více než Moraviu připomínal svým surrealistickým humorem spíše Bontempelliho⁷⁴. Tyto grotesky ale zároveň neopomněl protnout dětskou důvěrností a úsměvnou, občas hořkou ironií. Pro srovnání s dílem Alberta Moravii nám může posloužit spíše jeho filmová tvorba. Ve svých filmech chtěl totiž Zavattini, stejně jako Moravia ve svých knihách, vyprávět o problémech obyčejných lidí a inspirovat se důležitými kolektivními událostmi a dramaty tehdejší doby. Soudil, že mezi plátnem a životem by neměla být propast. Film měl podle něj zobrazovat skutečnost co nejbezprostředněji.⁷⁵

Neméně významným, ovšem ne tolik známým představitelem neorealismu, byl Giovanni Arpino. Giovanni se živil jako prozaik, básník a sportovní novinář. V jeho krátkých románech odhaloval sociální, politické a mravní problémy své doby. Stejně jako Moravia se snaží ve svých postavách najít citové, ideologické i společenské pohnutky lidského jednání. V jeho pozdější tvorbě stále více zaznívaly fantastické a groteskní tóny.⁷⁶

---

73 PELÁN, Jiří et al. *Slovník italských spisovatelů*. Praha: Libri, 2004.

74 Massimo Bontempelli (12. května 1878 – 21. července 1960) byl italský básník, dramatik a skladatel.

75 PELÁN, Jiří et al. *Slovník italských spisovatelů*. Praha: Libri, 2004.

76 PELÁN, Jiří et al. *Slovník italských spisovatelů*. Praha: Libri, 2004.

7.2 Srovnání s filmem

Roku 1955 vznikl pod taktovkou italského režiséra Gianniho Francioliniho⁷⁷ v italsko-francouzské koprodukcí stejnojmenný film. Hlavní role ztvárnili Antonio Cifariello⁷⁸, Franco Frabrizi⁷⁹, Giovanna Ralli⁸⁰, Totò⁸¹, Vittorio de Sica⁸² a Silvana Pampanini⁸³. Scénáristy filmu byli Alberto Moravia a Agenore Incrocci⁸⁴.

V tomto italském barevném širokoúhlém filmu je na plátno přenesena jedna z povídek ze sbírky. Veseloherní formou se vypráví několik příhod ze života čtyř mladíků z poválečného Říma. Morálka mladíků je narušena válkou a životním prostředím, ve kterém žijí. Tři z mladíků jsou relativně schopni žít řádným životem. Neustále ale podléhají lehkomyšlným nápadům čtvrtého z nich, se jménem Alvaro. Tento mladík se všemožně snaží vyhnout poctivé práci a vymýšlí všelijaké nekalé způsoby, jak lehce zbohatnout. Všechny jeho nápady, ke kterým svede i své kamarády končí ale fiaskem. Mezi jeho výmysly k získání peněz patří třeba prodej fotbalových lístků na černém trhu, dopisování bohatým lidem s žádostí o zaslání peněz, nebo jeho snaha o rozměnění padělaných bankovek. Při posledním z jeho triků, kdy se v přestrojení vydává za mravního policistu a vydírá mladé milence v parku, jsou jeho tři společníci dopadeni skutečnými ochránci zákona. Noc strávená ve vyšetřovací vazbě, a zejména strach před dlouholetým vězením je definitivně odtrhne od Alvara a vrátí k řádnému

---

77 Gianni Franciolini (1. června 1910- 1. ledna 1960) byl italský filmový režisér. Mezi roky 1939- 1959 režíroval 19 filmů.

78 Antonio Cifariello (19. května 1930- 12. prosince 1968) byl italský herec, který patřil v padesátých letech k oblíbeným představitelům pohledných mladých mužů v různých žánrech poválečné kinematografie.

79 Franco Frabrizi (15. února 1926- 18. října 1995) byl italský herec, který se uplatnil jako prototyp lehkovážných mladíků.

80 Giovanna Ralli (2. ledna 1935) je italská herečka, která se před kamerou začala objevovat již v dětském věku.

81 Totò (15. února 1898- 15. dubna 1967) byl velmi známý italský komik, herec a spisovatel.

82 Vittorio De Sica (7. července 1901- 13. listopadu 1974) byl italský kritikou uznávaný herec a režisér, představitel italského neorealismu.

83 Silvana Pampanini (25. září 1925) je italská herečka, která se nejvýrazněji proslavila v padesátých a šedesátých letech dvacátého století.

84 Agenore Incrocci (4. července 1919- 15. listopadu 2005) byl italský scénarista.

životu. Alvaro nakonec taky nachází poctivé zaměstnání, současně si ale hledá nové společníky, se kterými by se mohl nadále pokoušet o nekalé zbohatnutí.

I když jsou povídky na plátno přeneseny velmi pěkně a režisérovi se podařilo na kameru zachytit atmosféru tehdejšího města, stále v nás čtení předlohy vyvolává pocity mnohem hlubší. Filmový neorealismus, který po válce obrodil italský film a dostal jej na špičku ve světovém měřítku, se ale do filmu nevepsal naplno. Ve filmu chybí tvrdší, důraznější vykreslení sociálně politické důsaznosti. Ve filmu nejsou cítit náznaky snahy o změnění politické situace tehdejší doby. Pravdou ale je, že film zachycuje život se svými klady i zápory bez větších dávek idealizace.

Perličkou ohledně filmu je, že byl roku 1956 uveden na devátém Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech.

8. Závěr

Povídková tvorba Alberta Moravii tvoří významnou část jeho díla. Moravia vychází z vlastních prožitků a zkušeností, které během života nasbíral. V povídkách se mu inspirací stává Řím se svými obyvateli. Moravia, jako neorealistickej spisovatel je ve své tvorbě silně ovlivněn zkušenostmi se svojí nemocí z dětství, zážitky z války a z poválečné doby, která mu nebyla nijak příznivě nakloněna.

Ve své povídkové tvorbě čerpá Moravia ze zážitků obyčejných lidí a situací, které potom s bravurou přenáší na listy papíru. Prvotní inspirací mu krom Říma samotného byli i sonety G. G. Belliho, které byly psané v římském dialektu.

Pro jeho tvorbu jsou velmi charakteristické důkladné popisy postav a prostředí, ve kterých se děje odehrávají. Moravia si rád vyhrává s jazykem za hranicemi spisovné italštiny. To vše dává jeho povídkám lidový nádech.

I když povídková tvorba Alberta Moravii stále leží pod jakýmsi stínem jeho tvorby románové, určitě zanechala ve světě literatury hlubokou stopu. Povídky posloužili Moraviovi k vyjádření svého nesouhlasu s tehdejší dobou i v časech, kdy jeho názory nebyly fašistickým režimem nikterak vítány. Díky svým povídkám mohl dodávat kuráž všem, kdo stejně jako on cítili potřebu nějak zakročít.

Moravia si postupem času vypěstoval vytříbený styl psaní, který se pro něj stal typickým. Jeho nepřiliš složité texty byly a stále jsou oblíbeny širokým spektrem čtenářů. Alberto Moravia se rozhodně řadí mezi nejvýznamnější italské spisovatele nejen v období neorealismu ale v moderní italské literatuře vůbec. Snad se moje práce stane inspirací pro prohloubení znalostí Moraviovy povídkové tvorby a k jejímu aktivnějšímu využití.

9. Resumé

Cílem této bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s povídkami ze sbírky *Římské povídky*, kterou napsal italský prozaik Alberto Moravia.

První část této práce je věnovaná životu tohoto významného představitele italského neorealismu se zaměřením na důležité momenty, které později ovlivnily jeho tvorbu. Krom života se také kapitola věnuje stručnému souhrnu jeho díla.

V následující kapitole je hlubší nástin jeho povídkové tvorby. Prostor je věnován tematickým změnám povídek nebo povídkových sbírek v průběhu autorovy aktivní tvorby.

Další část je věnovaná tematické analýze sbírky *Racconti romani (Římské povídky)* s důrazem na roli prostředí Říma, ve kterém se většina povídek odehrává a na dozvuky druhé světové války, které výrazně ovlivnili myšlení a chování postav. Představena je sociální škála postav vyskytujících se v povídkách a také sociální a existenciální témata, která u některých z povídek najdeme.

Čtvrtá následující kapitola pojednává o vzniku povídek a o vlivech, ze kterých autor čerpal.

Práce obsahuje stylistickou analýzu některých z povídek ze sbírky, kde je zdůrazněna charakteristika jazykově zvolených prostředků nebo rejstříky promluv postav. Analýza je doplněna ukázkami popisu postav a prostředí, ve kterém se děje odehrávají nebo příklady přítomnosti romansca, italského dialektu v textech.

Poslední kapitola se věnuje zasazení povídek do kontextu italského realismu. Přítomna je komparace s dalšími neorealisticými autory Pierem Paolem Pasolinim, Cesarem Zavattinim nebo s Giovannim Arpinim. Kratší část je věnována také filmu, který vznikl na motivy části sbírky *Římské povídky*.

Závěrem je zhodnocena Moraviova povídková tvorba s jejími charakteristickými prvky.

10. Riassunto

Lo scopo di questa tesi è di presentare Racconti romani di Alberto Moravia. La prima parte della tesi è piuttosto biografica. Parla della vita di Moravia puntando sui momenti importanti che influenzarono l'opera di questo scrittore importante del periodo di neorealismo.

Oltre che la sua vita, la prima parte presenta anche elenco breve della sua opera. Il capitolo seguente descrive più profondamente racconti di Moravia, soprattutto lo sviluppo e cambiamenti dei racconti durante la sua vita attiva.

La terza parte analizza i Racconti romani con accentuare il ruolo della città di Roma studiando la mentalità di caratteri influenzati dal periodo dopoguerra. Si descrivono varie figure di diversi livelli sociali nonché tematica di problemi esistenziali e sociali.

Quarto capitolo studia genesi dei Racconti romani e momenti che influenzarono l'autore.

La tesi contiene analisi stilistica di alcuni racconti caratterizzando linguaggio di vari caratteri. L'analisi è accompagnata da brani che contengono il romanesco.

Ultimo capitolo pone i racconti nel contesto del realismo italiano. L'opera di Moravia è paragonata con altri autori del neorealismo come Piero Paolo Pasolini, Cesare Zavattini, oppure Giovanni Arpini. Si descrive anche il film creato ai motivi di Racconti romani.

La parte finale è dedicata alla valutazione di ruolo di Romanesco e di altri elementi caratteristici nella opera di racconti di Moravia.

11. Seznam použité literatury

CALVINO, Italo. *Romanzi e racconti*. Milano: Mondadori, 1991, ISBN 8804362480.

EISEHAUER, Robert. *After Romanticism*. New York: Peter Lang Publishing, 2008

MOCNÁ, Dagmar; PETERKA, Josef et al. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha; Litomyšl:2004. ISBN 80-7185-669-X

MORAVIA, Alberto. *L'uomo come fine e altri saggi*. Milano: Bompiani, 1964.

MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano: Bompiani, 2013, ISBN 978-88-452-4897-9.

MORAVIA, Alberto. *Římské povídky*. Přel. Jaroslav Pokorný, Alena Hartmanová. Praha: Odeon, 1976, ISBN 13-34 01-032-76.

PELÁN, Jiří et al. *Slovník italských spisovatelů*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-180-9.

PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Přel. Drahoslava Janderová, Bohumír Klípa, Kateřina Vinšová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-152-2

SICILIANO, Enzo. *Alberto Moravia: vita, parole e idee di un romanziere*. Milano: Bompiani, 1982,

TESSARI, Roberto. *Alberto Moravia: introduzione e guida allo studio dell'opera moraviana: storia e antologia della critica*. Firenze: Le Monnier, 1975.